

PRZEJECHAĆ (44) *vb pf*

przejechać (31), **przejachać** (8), przejechać *a.* przejechać (5); przejechać *BielŻyw, LeszczRzecz, BielKron* (11), *Mącz* (3), *GórnDworz* (2), *BudBib, StryjWjaz, ModrzBaz, GostGosp, KochFrag, WyprPl, KlonFlis*; przejechać *MetrKor, PatKaz III, LibLeg* (2), *Calag, WerGośc, WysKaz*; przejechać : przejechać *SarnStat* (6:1).

Pierwsze e oraz a jasne; drugie e (z wyjątkiem imp) jasne; w imp drugie e prawdopodobnie pochylone (tak w jedź); w przejechać oba a jasne.

inf przejechać, przejechać (17). $\diamond$ *fut* 3 sg przejedzie (4). $\diamond$ *praet* 3 sg m przejechał (8). *n* przejechało (1). $\diamond$ 1 *pl m pers* -chmy przejechali (1), [przejachalismy, -(s)my przejechali]. $\diamond$ 3 *pl m pers* przejechali (2). $\diamond$ *imp* 2 sg przejeżdź (1). $\diamond$ *con* 3 sg m by przejechał (2). $\diamond$ 3 *pl m pers* by przejechali (3). $\diamond$ *part praet act* przejechawszy (5).

Sł stp: przejechać, przejechać, przejać, Cn s.v. do przejechać, Linde XVIII w. przejechać.

1. *Jadąc lub płynąc czymś przebyć jakąś drogę; transire PolAnt, JanStat; transcendere Mącz; transmittere Modrz; ire [per aliquid] Calag; transgrendi JanStat* (38) :

a. *W jednym kierunku, kierując się do określonego celu* (36) : *Ieft Kálekut od Lifybony mil ośmnaście fet/ ták iż ledwo zá szefnalcie miefięcy przeiedzie BielKron 453v; Lecz pátrz: ánim obaczył/ gdychmy przeiecháli. WyprPl A4; SarnStat 1237.*

przejechać co (4): *BielKron 54; Ci [posłowie do Francji] gdy iuż przeiecháli Niemieckie kráiny/ Károlus Fráncufki Krol [...] Odezwał wnet Henryká brátá od Rupelle StryjWjaz A3; ále ci ktorzi chcą morze przeiechác/ szukáią y używáią posługi żeglarzow ModrzBaz 43; WerGośc 238.*

przejachać przez co [= którędy] (1): *SarnStat 1071 cf przejechać z czym.*

przejechać czym [= przez co, którędy] (3): *PatKaz III 125v; ktorych on [Aleksander] y czáfy y mieścá zwyciężywłszy/ one ziemią y morzem przeiáchał WerGośc 238; SarnStat 1071.*

przejechać czym [= środkiem lokomocji] (1): *áczkolwiek dobra część Szweciey gory y błotha záftąpiły/ gdzie áni koniem áni wozem przeiechác może. BielKron 293v.*

przejachać z czym (1): *áby wśzyłtkim ludziom y kupcom z którémikolwiek rzeczám [...] iádącym było wolno przedáwác tákowé rzeczy álbo kupié [...] ábo ie fkládác w mieście w Niefzowéy ábo przeiáchác z niemi/ gdzie fie im będzie podobáło choć ziemią choć wodą przez Wiłtę ná dół álbo ná górę/ álbo do Torunia álbo ná iné mieyfćá w ziemiách Zakonu poftánowioné. SarnStat 1071.*

przejechać dokąd (4): *Potym fie Alexander ku czirwonemu morzu brał, á tam żydow niemogąc dobyć załadził ie gorami iż tam żaden niemoże ani on íam przeiechác BielŻyw 162; IEfliby téż Burgrábiá/ Podftárości/ álbo [...] Pifarz Stároścín [...] fłufznym świádectwem był pokonan: iż komu nád zákazánié náfzé przeiechác do Słáfká którąkolwiek bárwą y załloną dopuścił: tákowégo Pan álbo záftępic/ álbo ná gárdło y dóbr iego wzięcie/ nam wydác będzie powinien. SarnStat 490 [idem 1237], 1071, 1237.*

Zwroty: »bezpiecznie przejechać« (1): *gdy fie Nepthunus rozgniewał ná krolestwo Láomedontowo o niezbudowanie íobie kościoła iáko był krol obiecał/ gdy bępiecznie morze przeiechał BielKron 54.*

»koniem przejechać« (1): *BielKron 293v cf przejechać czym.*

Przen (1) :

Zwrot: »przejechać drogę« (1): Ale ná świecie kto ták głupi żywie/ Zeby nie prágnął przejechać łączęśliwie/ Dróg niebezpiecznych *KochFrag* 14.

α. *Przedostać się na drugą stronę* (21) : Hetman kiedyś obiedziając wojsko/ przyjechał ná brod ná podobieństwo głęboki/ y niechcąc się zgoła ważyć przejechać gi/ rzekł do trębaczá przedź. A trębacz ziawłszy czapkę/ z wielką wczciwością powiedział/ rácz w.m. przejechać miłościwy pánie. *GórńDworz* Q4; [*HistFort* M8].

przejechać co (12): Agdy przejechał Iordan/ wyšli przeciw iemu z narodu Iudá wżycy *BielKron* 72v, 240, 240v [2 r.], 283, 284, 288v, 433v, 434v; Alpes transcendere, Góry Alpes przejechać/ przewiężyć. *Mącz* 370d; *GórńDworz* Q4; [Jest ku Mławie puszczej z milę w objazd, którą gdyśmy przejechali, szkody żadnej w niej nie baczyliśmy. *LustrPłoc* 54]. *Cf* »przejechać granicę«.

przejechać przez co (6): a nyekthore thefz wnyevolyá pobraly y ych wfiłthką mayanthnołcz y bydło przeyachawłszy przez Nyętr *LibLeg* 7/68, 11/154; Durchgehen/ oder ziehen. Isć przez co/ et przeiáchác. Ire per quid. *Calag* 137a; á teraz dziwną opátrznóścią Pánńką zstáło się to/ że się wam tá ziemiá/ przez którą tylko przeiáchác maćie/ niepodoba *WysKaz* 11. *Cf* »przejechać przez granicę«, »przez most przejechać«.

przejechać na czym [= na środku lokomocji] (1): gdzie nie było mieyścá gdziebych był miał przejechać [*ad transennidum*] ná bydłęciu swoiem. *BudBib* 2.*Esdr* 2/14.

przejechać w czym [= w środku lokomocji] (1): *BielKron* 433v *cf* »przejechać na drugą stronę«.

przejechać dokąd (1): Wfiadłszy w nawy Genueńskie Heleřpont áż do Abidu przejechał *BielKron* 240.

Zwroty: »przejechać na drugą stronę« (1): thá rzeká [*Ob*] ták řzeroka/ iż iá ledwo zá dzień przedzie w Łodzi ná drugá stronę iádac prętko *BielKron* 433v.

»przejechać granicę, przez granicę« [*szyk zmienny*] (1:1): Finibus suis emigrare, Wyciągnąć z řwoyich gránic. Przejechać przez [!] gránice. *Mącz* 220d; á czáfem drugi/ chocia nie będzie w Czechach/ iedno iż gránicę Słáfká przedzie/ tho iuz ináčzey nie będzie chciał mowić/ iedno po Czełku *GórńDworz* F2.

»przez most przejechać« (1): Władźisław Krol Polski ruřzył się z wojski swoimi do Prus/ v Czerwieńńká przez Wiłę mořt ná łodzyach wczyniono/ przez który wřzytek lud y s řtátki przejechał *BielKron* 383v.

β. *O wojsku: najechać, wtargnąć [co]* (1) : że máłe wojsko/ ledwá kilká řet koni/ wielką część pánńtwá W.K. zacności przejechało *LeszczRzecz* A4v; [gdy go będzie pytał o wiele rzeczy z hiftořiiéy/ co czytał álbo řłyřzał/ o któręy ziemi: co się tam dźiało/ co zá ludzie tam bywáli: kto kiedy pánował/ który iá nieprzyaciéł przejechał. *CerGór* 78].

b. *Odwieźić kolejno řóżne miejsca w obrębie jakiegoř terenu (tu: dokonać przegłádu), objechać* (2) : Obiit legatus Aegyptum et Syriam, Pofelskim obyczáyem przejechał. *Mącz* 186d.

przejechać co (1): Zařiewki ták dworńkie iáko chłopsńkie przejechać/ á iáre tákże też ná Wiołnę: tákże też vgorow/ y řpráwy roley/ kiedy czás. *GostGosp* 74.

2. *Jadąc minąć, nie zatrzymać się* (5) :

przejechać imo (a. [mimo]) co (1): Zá nimi [nimfami] kupiec/ łwego zdrowia zwierzył Wiátrom y wodzie/ y drogę przemierzył/ Imo Iwikę Báleáres obie/ Przeiechał łobie *KlonFlis* D2; [W sobotę rano ustawszy, przejachaliśmy mimo Micotra, przedtem Nicotera, potem Ioppollo, Gioia, Palmi *DiarPeregr* 6].

a. *Ominąć obowiązkowy postój na szlaku handlowym (skład lub posterunek celny), pogwałcić tzw. przymus drogowy [co] (4) :* iż Król Zygmunt wítał miełczánom Kálifkim łkład w Kálifzu [...]: który łkład gdyby przeiecháł/ kupié wiozące tráçą. *SarnStat* 981.

Zwrot: »cło, myto (a. miejsce myta) przejechać« [o przemycie] = *teloneum praeterire a. transire JanStat; a vectigali solvendo dolo malo se subtrahere, legem de portorio solvendo a. portorii solvendi ius violare, portitores evadere a. fallere, portorium negare a. negligere, telonio se subducere, telonium fraude praetervehi, vectigalem pecuniam dolo malo negare Cn* [szyk zmienny] (2:1): a yeflibi ktory yyechal nyefzwickimi drogami lyvbo by thefz mytho zaplaczil, ma bicz zabran ze wšzithkimi rzeczemy thak yako bi thefz przeyachal mytho *MetrKor* 40/826; *SarnStat* 398, 1100; [Thim sposobem iako on mieny zeby czło przeiachacz miał ponievasch nietayne łzą W.M. łzwiebodi a wolnosczi mieszczan Poznanłkich ze ony łzą wolny od czel po Coronie wsitki *ZapWpolActCon* 1550 14/65v].

3. *Najechać na kogoś lub na coś, powodując uszkodzenie ciała [komu co] (1) :* Małc barzo dobra: gdi ko^{mv} woz nogę przeiedzie *FalZioł* V 109.

Synonimy: **1.** *przebyć, przejeździć się; a.β. napaść, splundrować, wtargnąć; 2. minąć, ominąć.*

Formacje współrdzenne cf JECHAĆ.

Cf PRZEJECHANIE, PRZEJECHANY